

Beleidsnotitie ICT 2018 - 2022

Versiebeheer

VERSIE	Auteur	Status	Datum
Versie 0.93	E. Toussaint	Concept	9 mei 2018

One Page weergave

Beleidsnotitie ICT Kindante, 2018-2020

Inleiding

Trends, Ontwikkelingen, Vaardigheden, Kenniskringen, Infrastructuur, Adaptieve software, Mediawijsheid, Veiligheid, Hardware, Samenwerken, Communiceer, Delen.

Onderwijskundig

Gepersonaliseerd leren, Wetenschap en Technologie, Onderzoekend en Ontwerpend leren, Open sourcemiddelen.

Professionalisering

Computerbasisvaardigheden, Administreren, Inzet van ICT in de context, Analyseren, Leerlijnen.

21ste E.V.

Mediawijsheid, ICT-basisvaardigheden, Informatievaardigheden, Computational thinking, Wetenschap en Techniek.

Communicatie

Website, ISY, Ouderportaal, Klasbord, Klasdojo, Facebook, Twitter, Afas Insite.

Veiligheid

Gedragscode ICT en een Social Mediabeleid voor alle Kindantemedewerkers, Dataprotectie en Bescherming van Privacygevoelige gegevens (IBP), meldpunt Datalekken.

Infrastructureel

Besturingssysteem, Office-365, Netwerkbeheer, Dataopslag en backup, EDUportal en KindanteCloud, Digitaal samenwerken.

Inhoud

Versiebeheer	1
One Page weergave.....	1
Inleiding	3
Onderwijskundig	4
Gepersonaliseerd leren en het leerstofjaarklassensysteem	4
Gebruik van open sourcemiddelen	5
Professionalisering	6
Algemeen.....	6
Vereiste basisvaardigheden m.b.t. ICT.....	6
In de schoolcontext kan een leraar	6
Administreren (volgen, analyseren, rapporteren)	7
21 ^{ste} eeuwse vaardigheden	9
Mediawijsheid	9
ICT basisvaardigheden.....	10
Informatievaardigheden.....	10
Computational thinking.....	10
Wetenschap en Techniek	10
Communicatie	12
Ouders en school.....	12
Intranetomgeving medewerkers Kindante	12
Veiligheid	13
Infrastructureel	13
Huidige situatie aanwezige infrastructuur	13
Netwerkomgeving en besturingssysteem.....	14
Microsoft Office-software	15
Kort schematisch:	16
Bronnen	17
Bijlage 1: Evaluatie voorgaand beleid	18
Bijlage 2: ICT gedragscode en Social Mediabeleid	23

Inleiding

Deze beleidsnotitie ICT Kindante beschrijft op hoofdlijnen ontwikkelingen en trends op het gebied van de inzet van ICT binnen het onderwijs in het algemeen en Kindante in het bijzonder. De evaluatie van voorgaand beleid, zoals in bijlage 1 te vinden, is het vertrekpunt voor deze notitie.

Kindantescholen maken keuzes uit de omschreven ontwikkelingen en trends en daarbinnen is het niveau van ontwikkeling gekoppeld aan de individuele schoolontwikkeling.

Immers iedere Kindanteschool zet die middelen (software en hardware) in, die bij de visie, het concept en de ontwikkeling van de school horen.

Daar ICT te allen tijde een wezenlijke ondersteuner is van onderwijs – en/of administratieve processen, is het gebruik ervan nooit een doel op zichzelf.

Scholen van Kindante (lees kinderen en medewerkers) kunnen daar waar het moet of daar waar het kan, gebruik maken van ICT dankzij een infrastructuur die toegerust is op de toekomst: de inzet van ICT die is verbonden aan schoolontwikkeling, waarbij de visie en de missie van de individuele scholen leidend is.

De ontwikkelingen in de 21ste eeuw waarin we leven, gaan zeker op het gebied van ICT zo snel, dat wat vandaag ideaal lijkt, morgen alweer is “ingehaald” door iets dat effectiever of efficiënter ondersteunt in het leren van kinderen en leraren in ons onderwijs. Vandaar dat er gekozen is voor richtinggevende beleidsnotitie voor een periode van minimaal twee jaar (2018-2020), maximaal 4 jaar (2018-2022).

Alert blijven, een hoogwaardige infrastructuur consolideren, elkaars ervaringen delen en leren van elkaar zijn hierbij sleutelwoorden. Als ontwikkelingen binnen Kindante of in de wereld om ons heen dat vraagt, wordt middels addenda de notitie geüpdatet.

Om aan te haken op alle ontwikkelingen om ons heen is het opzetten en onderhouden van netwerken van leerkrachten en kinderen een effectief middel gebleken, binnen scholen, binnen clusters van Kindante en daarbuiten middels Kenniskringen. Leren leren, leren leven, waarbij het inspelen op talenten van kinderen en leerkrachten ook in het gebruik van ICT-toepassingen aandacht vereist en krijgt. Vanuit het professionele kader vragen de ontwikkelingen op het gebied van ICT expliciet om eigenaarschap en zelfactualisatie van alle Kindantepersoneel en effectief leiderschap, waarbij de professionalisering van personeel op de agenda staat van school. Kindante initieert, stimuleert, en enthousiasmeert, door mensen met elkaar te verbinden en de vertaalslag naar de dagelijkse praktijk met elkaar te bespreken en te leren van elkaar. Delen is het “nieuwe hebben” en Kindante bouwt aan een infrastructuur waarin leraren voortdurend werken aan hun bekwaamheidsontwikkeling, ook op het gebied van ICT (Kenniskringen, professionele leergemeenschappen, maatwerk cursussen en samenwerking op clusterniveau zijn daar goede voorbeelden van). In de ontwikkeling van Kindante en in de schoolontwikkeling wordt er ruimte geboden aan initiatieven en uitgegaan van verschillen, die herkend en erkend worden. Dat is dé manier, om met elkaar de ontwikkeling door te maken in een tijd waar mens en ICT grenzeloos doorgroeien naar steeds meer automatisering, High Tech, digitalisering en de sterk veranderende arbeidsmarkt voor onze wereldburgers van morgen.

Onderwijskundig

Gepersonaliseerd leren en het leerstofjaarklassensysteem

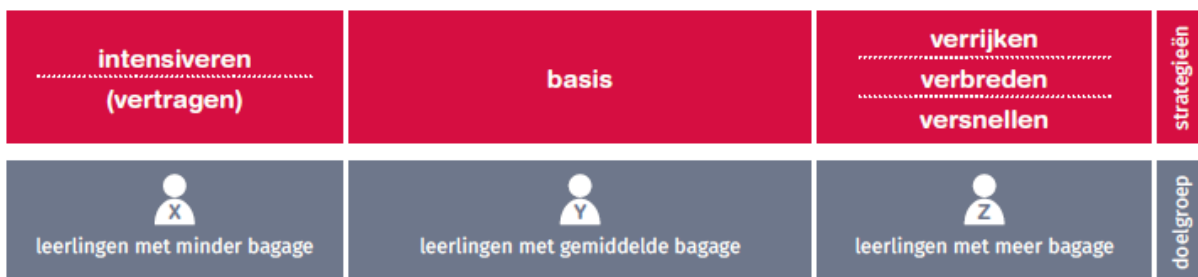
Kindantescholen zoeken vanuit hun eigen visie en missie naar mogelijkheden om onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van kinderen, door o.a. andere organisatievormen dan het leerstofjaarklassensysteem te verkennen of te implementeren. Ontwikkelingen op de educatieve software - hardware markt werken hier als katalysator.

Softwareontwikkelaars/methodeschrijvers (uitgeverijen) en schoolmiddelen-leveranciers nemen hier het voortouw, waarbij oefensoftware behorend bij cursorische vakken en wereld-oriënterende vakken steeds beter worden ontkoppeld van op school aanwezige methodieken of waar methodieken op papier gedrukt steeds meer worden ondersteund met noodzakelijke software. Het gepersonaliseerde leren ontworstelt zich daarmee van ons leerstofjaarklassensysteem, immers kinderen doorlopen steeds meer naar eigen aanleg en tempo de stof die vanuit de kerndoelen in leerlijnen wordt aangeboden.

Als we het over gepersonaliseerd leren hebben, dan gaat het over:

- de diepte van leren (variëren van moeilijkheidsgraad)
- de snelheid van leren (tempo waarin leerdoelen worden bereikt)
- de verschillende leerstijlen (auditief, visueel of meer tast en beweging)
- de motivatie (aangeboren en aangeleerd)
- zelfsturing (leerling oefent invloed uit op zijn leerproces)

We zien ook binnen Kindante een start van deze transitie, waarbij scholen kunnen kiezen voor digitale oefenstof, verwerkingsstof of toetsing gelieerd aan methodegebruik maar vooral gebaseerd op de leerlijnen die daaraan ten grondslag liggen. Kinderen hebben daarbij steeds meer de mogelijkheid om naast eventuele basisstof zelf keuzes te maken in wat men wilt leren en wat men wilt oefenen (al dan niet binnen de vooraf vastgestelde kaders die de leerkracht bepaalt). Ook het gebruik van zgn. leerlingenboeken bij vakken als rekenen, spelling of taal loopt terug. De leerkracht arrangeert zijn instructie met ondersteuning van digitale leermiddelen en de verwerking, oefening of toetsing gebeurt digitaal (Snappet/Gynzy-iPad).

De software zelf is voorzien van een psychometrie, die op basis van ingevoerde resultaten geheel automatisch opschakelt of juist terugschakelt in niveau van aangeboden oefeningen. Het vereist van de leerkracht iets heel anders dan een methode te volgen, omdat er op veel niveaus wordt geleerd en kennis van leerlijnen noodzakelijker wordt dan ooit.

De directe feedback vanuit de verwerkingssoftware voor leerling en leerkracht maken het middel zeer effectief, zeker ook dankzij de gamification binnen de software. De software kan verrijken, verbreden of versnellen.

Omdat met name de combinatie wordt gemaakt van deze software i.c.m. iPads, ontsluit de school de App-wereld met talloze (onderwijskundige) mogelijkheden. De "reguliere" educatieve software, die

door de grote uitgevers op de markt wordt gezet loopt niet in ontwikkeling een gelijke tred met de behoefte op scholen. Kindantescholen kiezen daarom op dit moment eerder voor niet-methodegebonden aanbieders in de markt.

Belangrijk voor scholen is om een minimaal beheer te voeren als het over ICT gaat. Op onze scholen wordt dat gerealiseerd door een goede ondersteuning vanuit de netwerkbeheerder en bij een device als een iPad wordt zorggedragen voor een handzaam en effectief MDM – systeem (Mobile Device Management).

Gebruik van open sourcemiddelen

(Kindante)scholen hebben inmiddels al heel wat ervaringen opgedaan met open leermiddelen, maar deze worden (nog) niet in de volle breedte uitgebuit. De diversiteit van applicaties neemt toe en belangrijk hierbij is om alleen die middelen in te zetten die vanuit de visie van school het curriculum ondersteunen.

Voorbeelden: Wikiwijs , MOOC (Massive Open Online Course) zoals ontwikkeling van Scratch t.b.v. programmeren en coderen, het programma Duolingo om online een taal te leren en een bijdrage te leveren aan de content, Seterra: geografische oefeningen online, de wereld van VLOG's, Blogs en ander informatiemateriaal op Youtube.

Professionalisering

Algemeen

Doorgaans vindt scholing op het gebied van ICT binnen Kindante plaats “on the job”. Met de ontwikkelingen op het gebied van hard- en software zal iedere burger zowel thuis als op zijn werkplek meer dan ooit geconfronteerd worden met noodzakelijke verdieping om dat te doen wat er van hem of haar wordt verwacht anno 2018. Scholing op het gebied van educatieve software gebeurt met name tijdens het implementatieproces daarvan op school. Alle vaardigheden die nodig zijn om anno 2018 als professional het beroep van leraar uit te oefenen worden in dit hoofdstuk voor het voetlicht gebracht. Het is de verantwoordelijkheid van scholen (lees directies) om hier met de individuele medewerker het gesprek over aan te gaan tijdens loopbaangesprekken / functioneringsgesprekken.

Er zal op Kindanteniveau een georganiseerd scholingsaanbod komen voor het gebruik van Office 365, omdat Kindante zoals eerder genoemd naar behoefte van scholen migreert naar deze nieuwe Office-omgeving.

Vereiste basisvaardigheden medewerkers m.b.t. ICT

- zijn vaardig in het gebruik van apparaten, hardware en software en toepassingen in de onderwijscontext indien van toepassing: p.c. , laptop, notebook, beamer, digitaal schoolbord, touchscreen en/of tablet
- kunnen bestanden beheren (zgn. verkennen functies in Windows)
- kunnen werken met de standaard kantoortoepassingen, zoals een tekstverwerker en presentatiesoftware
- kunnen werken met de onderwijs specifieke toepassingen, die op hun school van toepassing zijn, zoals een digitale leeromgeving, dyslexie gerelateerde hard – en software
- kunnen foto's en video's nemen en digitaal verwerken
- kunnen omgaan met digitale communicatiemiddelen
- kunnen participeren in sociale netwerken
- vinden hun weg op internet: gebruiken van een internetbrowser en toepassen van een zoekmachine op internet (vinden, beoordelen en verwerken van informatie) waarbij hij/zij in staat is de betrouwbaarheid van deze informatie te beoordelen.

In de schoolcontext kan een leraar

- administratieve zaken digitaal vastleggen, beheren en delen
- voortgang van leerlingen digitaal zichtbaar maken en volgen
- analyseren van digitale leerlinggegevens (learning analytics)
- digitaal communiceren en digitaal samenwerken
- voor zijn/haar vakgebied relevante digitale bronnen vinden en raadplegen
- de laatste ontwikkelingen in het vakgebied volgen en kennis en ervaringen uitwisselen via digitale platforms
- onderzoeken en reflecteren op het lesgeven met ICT
- beredeneerd gebruik maken van ICT om het onderwijs (her) in te richten

Administreren (volgen, analyseren, rapporteren)

Op alle Kindante scholen wordt al jaren gebruik gemaakt van het leerlingadministratie- en volgsysteem ESIS. Hierin wordt de gehele leerlingadministratie bijgehouden die de leerlingenzorg in beeld brengt en de data genereert waarop ook de bekostiging van de leerlingen wordt gebaseerd.

Binnen de basisfunctie van leerlingenzorg kan een school gebruik maken van diverse modules:

- Leerlingdossier: bv registreren van diagnoses en leerling journaals
- Opbrengsten: Dwarsdoorsnedes en Trendanalyses
- Managementoverzichten
- Groepsplannen en
- Schoolrapporten

De handreiking `Ruimte in Regels` (Ministerie van OC en W en de inspectie van het onderwijs) start met de opmerking van plaatsvervangend Inspecteur Generaal Arnold Jonk:

“Je moet alleen dingen registreren waar je wat aan hebt en plannen maken die je ook echt gebruikt”.

Leerkrachten ervaren administratie soms als ballast op hun dagelijks werk. Vaardigheden in het soepel bedienen van de applicatie dragen zorg voor een adequate verzameling van data ten behoeve van een goede analyse van leeropbrengsten. Het levert een schat aan informatie op, die noodzakelijk is voor het inrichten van het dagelijks onderwijs.

Op basis van het voorgaande en de kennis en ervaring die is opgedaan onderscheiden we zes stadia van LVS-gebruik, van beperkt LVS-gebruik naar intensiever gebruik (zie Figuur 13).

De zes stadia worden beschreven op basis van de stappen van OGW (Opbrengst Gericht Werken, zie figuur 1). Elk volgend stadium vult het voorgaande stadium aan, dus de kenmerken van LVS-gebruik in stadium 1 gelden ook voor stadium 2, maar worden daar uitgebreid en omvatten meer.

De piramide is naast de zes stadia nog opgedeeld in twee onderdelen. Een meten en kijken deel en een verandering in de onderwijspraktijk deel. Ook in de onderste helft van de piramide doorlopen scholen deels de vier stappen van OGW. Echter leidt dit niet tot echte veranderingen in de onderwijspraktijk. In de bovenste helft van de piramide doorlopen scholen en besturen de vier stappen van OGW, en gebruiken zij daarbij het LOVS. Dit leidt tot veranderingen en verbeteringen in de onderwijspraktijk.

De visitaties van scholen door domein onderwijs en de gebruikerservaringen die domein ICT bereiken geven het beeld dat de meeste scholen van Kindante zich bevinden in stadium 2 en 3 van de piramide. In schooljaar 2018-2019 en verder, zullen informatiebijeenkomsten voor IB-ers en ICT-ers georganiseerd worden waarbij er gestuurd wordt op een vermindering van planlast, door dat te administreren wat nuttig is in relatie tot schoolontwikkeling en eisen van inspectie van het onderwijs: Less is more !

Kindante heeft applicatiebeheer en scholingsaanbod van Esis in de eigen organisatie waardoor scholen verzekerd zijn van ondersteuning en advies over het gebruik van ESIS, of het inhoudelijke vragen zijn of technische. Ook extra uitleg op de eigen werkplek of een training voor het hele team zijn mogelijk en digitale schoolrapporten worden op wens van de school gebouwd en ingericht binnen dezelfde applicatie. Ook wordt ondersteund in het gebruik van OSO: (OverstapService Onderwijs) is nu de standaard om via ESIS leerlingdossiers uit te wisselen met andere scholen (PO of VO).

Esis is een product van Rovict, die gebruikersbijeenkomsten organiseert met afvaardigingen vanuit alle geledingen (leraren, IB-ers, medewerkers op bestuursniveau). Kindante is hierin vertegenwoordigd en volgt nauwkeurig gebruikerservaringen, om Rovict, die de software aan het herontwerpen is, van input te voorzien.

21ste eeuwse vaardigheden

Het begrip “21st – Century skills” is niet meer weg te denken op in de nationale en internationale onderwijssector. Alhoewel er geen eenduidige wetenschappelijke definitie van bestaat en er talloze variaties te vinden zijn, is er toch veel overeenstemming over het belang van deze generieke vaardigheden, die niet binnen een vakgebied op school te duiden zijn. Het zijn in ieder geval richtinggevend vaardigheden, die naast kennisvergarig van belang zijn voor de ontwikkeling van een kind in het huidige tijdsbeeld. Een aantal van die vaardigheden is o.a. gerelateerd aan de inzet en het gebruik van ICT en hebben in dat kader dat kader hier hun plek:

Mediawijsheid

Mediawijsheid wordt vaak gebruikt als een containerbegrip. Het omvat alles wat te maken heeft met nieuwe media, sociale media, internet, smartphones, tablets en hoe je hiermee moet omgaan. Beter geformuleerd is mediawijsheid de verzameling competenties die je nodig hebt om actief én bewust te kunnen deelnemen aan de mediasamenleving. Middels landelijke acties, lespakketten, gastdocenten, ouderinformatie-avonden en aanwezige kennis bij ICT-ers in de organisatie verdient Mediawijsheid een goed verankerde plek binnen ons dagelijks onderwijs. Leerkrachten dienen te weten wat kinderen bezighoudt in hun dagelijks leven. In een leven dat overspoeld wordt met (digitale) informatie!

- De leraar is zich bewust van de medialisering van de samenleving, hij begrijpt hoe media gemaakt worden en ziet hoe media de werkelijkheid kleuren
- Hij is zich bewust van de mogelijkheden en risico's van internet en sociale media en gaat hier actief en kritisch mee om

- De leraar maakt leerlingen bewust van de mogelijkheden en risico's van internet en sociale media en begeleidt ze in het opdoen van kennis en vaardigheden om op een weloverwogen manier gebruik te maken van internet en sociale media

Om ontwikkeling en groei van medewerkers op het gebied van ICT te waarborgen, zijn vaardigheden, ontwikkelpunten en evt. scholing onderwerp van gesprek met leidinggevenden tijdens de gesprekkencyclus.

ICT basisvaardigheden

ICT basisvaardigheden zijn vaardigheden die je nodig hebt om de werking van computers, andere hardware zoals (film)camera's, en netwerken te kunnen begrijpen. Daarnaast vereist het basale vaardigheden in de inzet van internet Officepakketten en andere presentatiesoftware. Vanuit de visie van school wordt dit soms cursorisch aangeboden, maar veelal vanuit een lerende en onderzoekende houding binnen allerlei werkvormen en onderdelen van ons dagelijks onderwijs. Laat kinderen vooral experimenteren en ontdekken, waarbij leren van elkaar het meest succesvol is.

Informatievaardigheden

Leerkrachten leren kinderen het scherp kunnen formuleren en analyseren van informatie uit bronnen, waarbij informatie van internet de hoofdrol speelt. Het kritisch en systematisch kunnen zoeken, selecteren en verwerken van relevante informatie wordt betekenisvol bij opdrachten waarbij kinderen individueel en samen opdrachten uitvoeren, waarbij gebruik wordt gemaakt van individuele talenten. De bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de informatie vereist begeleiding van leraren of ouders!

Computational thinking

Dit onderdeel heeft veel raakvlakken met WT & S / O&O (Wetenschap en Techniek / Onderzoekend en Ontwerpend leren). Het gaat hierbij om een verzameling van denkprocessen: algoritmes, patroonherkenningen, herhalingen, functies en debuggen (debuggen is het opsporen en verhelpen van bugs in computerprogramma's en elektronische hardware). Middels toepassingen en materialen vanuit STEM worden applicaties of hardware ingezet, enkele voorbeelden: Scratch, robotica, lego, Bomberbot, codestudio of apps.

Wetenschap en Techniek

De verbinding tussen WT & S (Wetenschap Technologie & Science) en ICT is vanzelfsprekend. Bij het onderzoekend en ontwerpend leren wordt steeds vaker ook ICT als middel ingezet met veelal gebruikelijke toepassingen zoals bijvoorbeeld het internet, maar ook zeer specifiek als het over programmeren en coderen gaat (computational thinking).

Nieuwe ontwikkeling hierbij is de transitie van STEM (Science, Technology, Engineering en Mathematics) naar STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts en Math).

Hierbij wordt gewerkt vanuit het project STEM-II dat door 7 grote schoolbesturen in Zuid Limburg wordt uitgevoerd.

Vanuit een wetenschappelijk/technologisch thema dat dicht bij de belevingswereld van de kinderen staat, worden technische, technologische en kunstzinnige vaardigheden als middel verworven,

waarbij leerlingen werken volgens de stappen van Onderzoekend en Ontwerpend leren. De verworven kennis kan dan in de vorm van een product (ontwerp) of presentatie (onderzoek) worden gepresenteerd.

Uitgaan van talenten van kinderen en de hedendaagse ICT-mogelijkheden kunnen laten ontsluiten is hierbij het doel. Verankering in het schoolconcept/dagelijkse onderwijspraktijk is noodzakelijk, ook gezien de beleidsontwikkelingen op landelijk niveau, getuige het SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling) "Curriculum van de toekomst":

- Mens & Maatschappij
- Natuur & Technologie
- Taal & Cultuur
- Digitale Geletterdheid en
- Burgerschap en Persoonsvorming

Diverse softwareapplicaties en robotica doen hun intrede op Kindantescholen, waarbij het van groot belang is 'open te staan' voor nieuwe materialen en omgevingen, die kinderen van nature zonder vrees onderzoeken, inzetten en toepassen.

Dankzij het project Programmeren en Coderen van STEM-II, waar Limburg zich op het gebied van technologie prominent profileert, hebben kinderen van Kindante alle kansen zich 21ste eeuwse vaardigheden eigen te maken.

Communicatie

Ouders en school

Alle scholen zijn voorzien van een website, waarbij Kindante stuurt op de inzet van websites die op ieder device zo optimaal mogelijk de content weergeven en in menustructuren die zich aanpassen aan het device (responsive ontwerpen).

Daar de communicatie met ouders zich ook digitaal ontwikkelt, zien we de trend in het gebruik van andere oudercommunicatiemiddelen. De website als zodanig wordt steeds meer 'statisch'. Ook het verzenden van nieuwsbrieven naar mailadressen van ouders is jaren een probaat communicatiemiddel en wordt veelal gekoppeld aan de website.

De trend is echter regelmatigiger te communiceren en dat niet alleen op 'schoolniveau' met een algemene nieuwsbrief, maar met nieuws vanuit de groep, bouw, werkgroep of directie middels het oudercommunicatiemiddel ISY (of soortgelijke tool). Naast het delen van weekroosters, activiteiten, huiswerk, plannen van oudergesprekken biedt dit middel adequate mogelijkheden.

Het digitaal communiceren wordt nog professioneler als de ontvanger (ouder) ook digitaal kan (terug) reageren, absentie kan melden, inzicht krijgt in online geplaatste opbrengsten of werkjes van kinderen kan ontsluiten in digitale portfolio's. We spreken dan van een ouderportaal dat gekoppeld is met de data van Esis (het schooladministratiesysteem).

Dit vraagt iets anders van leerkrachten en behoeft goede aansturing in wie, wat, wanneer, voor wie plaatst. Het wachten op een ouderavondgesprek, of het maken van een afspraak met de leerkracht worden meer en meer overbodig vanwege de laagdrempeligheid en vanzelfsprekendheid waarmee leerkracht(en) en ouders met elkaar op het ouderportaalplatform digitaal kunnen communiceren over kind – en onderwijs-gerelateerde onderwerpen.

Het gebruik van digitale portfolio's van kinderen staat nog in de kinderschoenen, omdat laagdrempelige systemen schaars zijn en geen maatwerk kennen en dat is nu juist waar men naar op zoek is. Een ontwikkeling, die in ieder geval doorzet, ook binnen Kindante. We kijken steeds breder, als het gaat over "opbrengsten van ons onderwijs". Daar horen niet alleen leerresultaten bij, maar ook de beschrijving van de persoonlijke groei van een kind op sociaal emotioneel vlak of het gebied van eigen talenten en interesses.

Een andere bekende trend is het inzetten van social media zoals bijvoorbeeld Facebook. Hier betreft het vaak eenrichtingscommunicatie (van school naar de wereld), met een hoog Public Relations-gehalte.

Voor een protocol Social Media gebruik verwijzen we naar bijlage 2.

Intranetomgeving medewerkers Kindante

De huidige intranetomgeving van Afas (Profit-Insite) is het communicatieplatform voor alle medewerkers binnen de stichting. Naast statische informatie in "de boekenkast", is er nieuws, een verjaardagskalender, en de mogelijkheid om in eigen beheer als werknemer gegevens (Naw) aan te passen, loonstroken of jaaropgaven in te zien, of declaraties in te dienen.

Alle personeelsleden van Kindante ontvangen in de mail notificaties als er nieuws is geplaatst, nieuwsbrieven worden gepubliceerd of vacatures bekend worden gemaakt in Afas.

De salarisadministratie en de financiële administratie zetten Afas in ten behoeve van de algehele administratie en verloning. Domeinen personeelsadministratie en salarisadministratie van Kindante zullen steeds meer HRM-zaken via Insite van Afas gaan beheren. Kindante stuurt op het digitaliseren van personeelsdossiers, waarbij medewerkers in de toekomst hun eigen dossier kunnen inzien en onderhouden.

Veiligheid

De bestaande gedragscode ICT (vanuit beleidsplan ICT Kindante 2013-2016) is geüpdatet naar de situatie anno 2018 en aangevuld met het vastgestelde Social Mediabeleid (vastgesteld september 2017). Zie bijlage 1.

Het vastgestelde document volgens de WBP (Wet bescherming Persoonsgegevens) is geüpdatet naar de laatste wetgeving volgens de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) naar een beleidsplan IBP (Informatiebeveiliging en Privacy).

Infrastructureel

Huidige situatie aanwezige infrastructuur

- Het glasvezel/bestuursnetwerk dat gebruikers in staat stelt op ruim 2200 werkplekken te kunnen werken op meer dan 50 server-loze locaties of daarbuiten middels Microsoft netwerkaccounts, (AAA=Anytime, Any place , Any device)
- Hardware van A-merken (vaste werkstations, notebooks, tablets, touchscreens),
- De aanwezigheid van stabiele Wifi/verbindingen die het mogelijk maken probleemloos op te schakelen tot elke gewenst aantal devices op een (school)locatie, (geschatte hoeveelheid tablets in schooljaar 2018-2019 is 2300)
- De aanwezigheid van VoIP-telefonie op locaties
- Professionele communicatie door de aanwezigheid van een Intranet omgeving toegankelijk voor alle Kindantemedewerkers middels Afas Insite, een website, Facebookpagina en LinkedIn
- Een geautomatiseerde factuurstroom met workflows middels Afas
- Een salarisadministratie, personeelsadministratie en financiële administratie in eigen beheer middels Afas

Tot slot: Kindante

- Speelt in op de behoefte aan toename van ICT – toepassingen
- Consolideert de stabiele netwerkomgeving, waarbij aan de voorkant grondig onderzoek plaatsvindt alvorens nieuwe types/soorten devices in het netwerk worden aangesloten;
- Komt tegemoet aan hedendaagse ondersteuning van het onderwijs, naar de behoefte van individuele scholen, want die staat voorop; als maar duidelijk is hoe accountbeheer toegang tot Basispoort en app-management op een gebruiksvriendelijke manier kan worden afgedekt op devices die in de wifi operationeel moeten zijn.

Netwerkomgeving en besturingssysteem

De netwerkomgeving van Kindante, alle gebruikers, data en hardware samen in het bestuursnetwerk, staat garant voor alles wat er zich op dit moment op de markt ontwikkelt.

De bandbreedte van de glasvezelverbindingen van alle locaties, uitkomend in een gecentraliseerd datacentrum, zijn opschaalbaar tot het tienvoudige van wat we op dit moment ontsluiten c.q. nodig hebben.

Binnen het netwerk kan er met vaste werkplekken en flexibel gewerkt worden middels hoge kwaliteit Wifi. Kindante heeft op dit moment in totaal ongeveer 2200 werkplekken in het netwerk met de besturingsssoftware Windows-7.

In de loop van 2018-2020 kunnen scholen gefaseerd migreren van besturingssysteem Windows-7 naar Windows-10. Een sitesurvey op locatie voor een inventarisatie van alle computer-hardware gaat hieraan vooraf. Hardware die het besturingssysteem Windows-10 niet aan kan zal (vervroegd) worden vervangen.

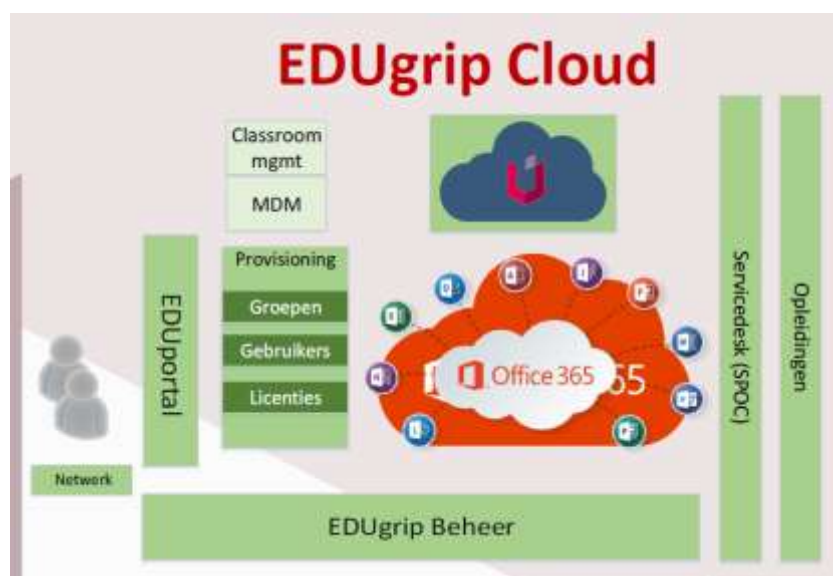
De veiligheid van data en privacygevoelige gegevens zijn daar waar dat vanuit netwerkbeheer mogelijk is, met de hoogste ISO- en NEN-normen gecertificeerde middelen en procedures afgedekt. Het ontsluiten van toepassingen en software op computers, laptops, notebooks, tablets en smartphones is daarmee gegarandeerd.

Na een migratie naar Windows-10 per school, volgt de uitrol van een nieuwe beheeromgeving: de migratie van Edugrip naar Eduportal in de Cloud.

Voor het beheer verandert er weinig: accounts, rollen, rechten, inzicht in schijfruimte, inzicht in ontsluiten van software etc. Voor de gebruikers van alledag verandert er veel:

het wordt nog gemakkelijker om in te loggen op systemen en devices van allerlei aard, op de werkplek of daarbuiten, omdat dit dan met een beveiligde internetverbinding kan, middels een adres in een internetbrowser.

Kindante kiest voor een hybride netwerkomgeving, waarbij de gebruiker in de toekomst kan inloggen via internet. Vervolgens heeft hij/zij de keuze om b.v. een Word-bestand op te slaan in de vertrouwde omgeving van het netwerk of in de omgeving van Microsoft Office 365. Hiermee is ook een hybride hardware-omgeving op school gegarandeerd, omdat er vanaf ieder mogelijk hardware-device in het computernetwerk kan worden gewerkt.

Microsoft Office-software

Ook de alom bekende Officepakketten (Word, Power Point Excel) zullen in de toekomst alleen nog maar benaderbaar zijn via de Cloud van Microsoft. Het pakket heet dan Office 365.

Het grote voordeel van opslag in de omgeving van Office 365 is het digitaal samenwerken in bestanden. Op dit moment wordt het digitaal samenwerken binnen Kindante bereikt door gedeelde mappen op de dataschijf, Dropbox of soortgelijke applicaties.

Een ander groot voordeel dat Office 365 biedt, is dat met name kinderen op hun devices (iPads/Snappet) Office kunnen ontsluiten en bestanden in hun eigen account kunnen opslaan in de One Drive.

Momenteel gebruiken scholen de versie Office 2010 en zouden naar eigen keuze kunnen upgraden naar de versie Office 2016. Omdat het aantal tablets voor kinderen fors gaat toenemen, zal er naar verwachting eerder behoefte ontstaan aan een uitrol van Office 365. De uitrol van Office 365 vereist scholing die aan alle scholen zal worden aangeboden.

Tot slot: migraties naar het nieuwe besturingssysteem Windows-10, EDU-portal en/of Office 365, starten altijd met een pilot van maximaal 3 scholen. Alle ervaringen worden gedeeld in de Kenniskringen/organisatie.

Kort schematisch:

NU	Toekomst
Besturingssysteem Windows-7: End of life: (beëindiging uitgebreide ondersteuning) 14 januari 2020	Windows -10
Office 2010 : End of Life: (beëindiging uitgebreide ondersteuning) 13 oktober 2020	Office 2016 met servicepack 1 beëindiging uitgebreide ondersteuning oktober 2025 <i>of</i> Migratie naar Office 365 is online, dus levenslang.
Werken in ons netwerk : Edugrip; Inloggen als je de p.c. of laptop aan zet op startscherm	Werken in ons netwerk: Eduportal; Inloggen middels een link op internet op elk device
Educatieve software middels internet te ontsluiten (via Basispoort) en lokale software in de dataopslag van Unilogic	Software As a Service: alle software middels internet te ontsluiten (al dan niet middels Basispoort)
Werkplek hardware : Vast p.c.'s , laptops , tablets	Werkplek hardware: Vaste p.c.'s dalend Laptops en tablets: stijgend BYOD (Bring your Own Device) : stijgend
Digitale borden: Smartboards met beamer i.c.m. HD Touchscreens	Digitale borden Alleen nog maar HD Touchscreens

Bronnen

Kennisnet:

- ICT-bekwaamheden leraren,
- Model digitale geletterdheid,
- Mediawijsheidcompetenties,
- 9 vragen van scholen over onderwijs en ICT
- 4 in balans-monitor 2017

Onderwijs Raad:

- Doordacht digitaal (onderwijs in het digitale tijdperk), mei 2017

PO-Raad, diverse publicaties

O21 (Onderwijs in de 21ste eeuw), een nieuw digitaal leermiddel, Menno van Hasselt, mei 2016

Vijf richtlijnen voor gepersonaliseerd leren, Menno van Hasselt, november 2017

De holle retoriek van 21st-century skills, Erik Meester, Sarah Bergsen, Paul A. Kirschner, december 2017

Ruimte in Regels, een coproductie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en wetenschappen en de Inspectie van het Onderwijs, november 2017

Bijlage 1: Evaluatie voorgaand beleid

In schooljaar 2015- 2016 zijn 35 scholen bezocht en hebben gesprekken plaatsgevonden met ICT-ers, waarbij ook de directies van scholen waren uitgenodigd. Iedere school heeft een verslag van het gesprek, dat door ondergetekende en de deelnemers is geaccordeerd.

Doel was het vigerende beleid te evalueren en in een ontspannen sfeer als school “de foto” te maken in de opmaat naar een nieuwe beleidsperiode.

Gesprekskader:

Evaluatie ICT beleidsplan Kindante; “foto” maken van de huidige situatie ;
relatie-gericht de tijd nemen om met elkaar in gesprek te gaan;

Algemeen

De standaard inrichting van de infrastructuur én de hard- en software zijn van hoge kwaliteit op alle scholen. Het opleidingsniveau van onze ICT-ers is goed (allen zijn post-HBO opgeleid) evenals de over jaren succesvolle wijze van samenwerken en samen-delen in Kenniskringen.

Over het algemeen weten we, dat de huidige situatie op ICT-gebied op Kindanteniveau op bijna alle terreinen zeer goed te noemen is. Dat is o.a. af te leiden uit de rapportage op Kindanteniveau n.a.v. vragenlijsten van de Kwaliteit Vragen Lijst van Beekveld en Terpstra, waar we al twee keer achtereenvolgens hoog boven de landelijke benchmark scoren

Dat klinkt bemoedigend, maar we zijn er nog niet! Ontwikkelingen in de markt en in onze maatschappij gaan zo ontzettend snel, dat er per definitie “achterstand” ontstaat met huidige toepassingsmogelijkheden - en gebieden en in vaardigheden en bewustzijn van Kindante-collega’s. Daar ICT altijd de “ondersteuner” is en nooit als doel op zichzelf heeft gestaan, ontstaat ook een situatie, waarbij scholen alert en flexibeler moeten kunnen mee-veranderen, onderhavig aan de visie en missie van Kindante en die van de scholen zelf natuurlijk.

Terugkijkend naar alle gesprekken valt een aantal zaken op.

De ICT-er

Die is *gemiddeld gezien* goed gefaciliteerd. Een ochtend of dag ambulante tijd is eigenlijk noodzaak, om je werk goed te kunnen doen, zeker als je klassen consulteert en implementatietrajecten intensief wilt begeleiden, pilots wilt opstarten en begeleiden en ook nog “hands on desk” hulp wilt bieden aan collega’s. Er zijn verschillen in passie, in competentie en in de aansturing vanuit de directie-laag. Op een enkeling na, ervaart iedere ICT wel succes in wat hij/zij doet maar zijn er verschillen in de beleving en aanpak. Teamvergaderingen en/of bouw-overleggen zijn bij uitstek momenten om een agendapunt voor te bereiden en het team mee te nemen in de ontwikkeling. Regelmatig “ijken” door klassenbezoek, gesprekken, kijkwijzers of enquêtes houden de kijk op zaken actueel, waardoor er sneller kan worden geageerd. Proefballonnen oplaten met early-adapters in teams is een succesvolle manier, om vanuit het pilot-idee een olievlekwerking te kunnen bewerkstelligen.

Ruimte geven moet met beleid, daar er anders enorme verschillen ontstaan in gebruikte didactieken, software applicaties en werkwijzen. Richting geven mag echt iets meer, door vaardigheden van personeel mee te nemen in de gesprekkencyclus die de directie initieert. Het besef om het over 21ste eeuwse vaardigheden te hebben van kinderen, maar daarbij de huidige vaardigheden van leerkrachten niet in beeld te hebben roept vraagtekens op. Kennis delen in het eigen cluster (vaste overlegdata vastleggen) gebeurt steeds meer ! Hier is nog veel te halen.

De Software

Scholen zijn goed geoutilleerd. Zowel de methode-gebonden als niet methode-gebonden software kent op scholen een grote variëteit.

Hierbij valt verder op:

Veel scholen maken de inzet van de software niet passend: er wordt onvoldoende zorg gedragen voor een gedifferentieerd aanbod. Alle leerlingen in een groep doorlopen binnen dezelfde tijd dezelfde sommen of spellingsoefeningen. Hier valt winst te halen door teams te trainen in het gebruik van de leerkrachtenmodules, die de instelbaarheid van software én het checken van de verrichtingen van kinderen mogelijk maakt. Zo kan een meer gedifferentieerd aanbod door instellingen in de leerkrachtenmodule gerealiseerd worden.

Verder zet de ontwikkeling door, dat veel uitgeverijen hun online-software veelzijdiger en aantrekkelijker maken. Nieuwe (WO) – methodieken en IPC hebben meer en meer eigentijdse opdrachten voor kinderen in een eigen online-omgeving staan maar ook taal-spelling-rekenen methodes zorgen voor betere mogelijkheden om gedifferentieerd aanbod mogelijk te maken. Een verdere ontwikkeling in de markt is, dat steeds meer software ook geschikt is gemaakt voor thuisgebruik.

Activiteiten voortkomend vanuit STEM stimuleren de vaardigheid “computational thinking” en de link met wetenschap en techniek met “coderen en programmeren” van bots en/of gebruiken van applicaties als Scratch in de onderbouw.

Belangrijk is ook de ontwikkeling, dat steeds meer scholen adaptieve software gebruiken. Deze software schakelt in niveau op, of remt juist af en zet gemakkelijkere oefenstof klaar, afhankelijk van de real-time data, die leerlingen genereren. Mooie voorbeelden zijn Taalzee en Reken tuin.

Echt gepersonaliseerd werken vanuit verschillende leerlijnen zie je in de toepassingsgebieden van Snappet - en Gynzy iPadsoftware. Dit vereist echter grote(re) kennis en vaardigheden van de leerkracht op het gebied van leerlijnen en didactieken.

De Hardware

Algemeen zien we de trend naar een meer hybride omgeving:(desktops, laptops, notebooks, tablets). Verdere ontwikkelingen: Touchscreens, Smartboards, Snappets, iPads, VR-brillen en Smartphones (in een concept van BYOD bring your own device)

(EDU) software: meer gepersonaliseerd (trend), eigentijds, betekenisvol, uitdagend, zelfregulerend, adaptief, creatief, geschikt voor thuisgebruik (trend)

De inrichting op school

Hiermee wordt bedoeld, de opstelling van het aantal werkplekken verdeeld over het schoolgebouw. Allereerst is er een opvallende stijging van het aantal scholen dat Wifi aanlegt: beperkt of volledig dekkend binnen het schoolgebouw, (37 scholen!) Dat is ook noodzaak bij de nieuwe trend van een meer hybride inrichting van hardware: scholen die nieuw uitrollen met hardware kiezen steeds meer voor een gedeelte “vaste werkplekken” met een p.c. en daarbij een aantal notebooks, die probleemloos in het netwerk geconfigureerd kunnen worden ingezet. Eenmaal Wifi op school maakt het ook early-adapters in school mogelijk om “proefballonnen” op te laten, door leerlingen op gezette tijden hun smartphone mee naar school te laten nemen (bovenbouw), om m.b.v. interessante apps of applicaties op internet het onderwijs interactiever vorm te geven (Kahoot, Socrative, Popplet, VR-(Virtual Reality)-apps). In enkele gevallen hebben scholen, zogenaamde “computereilanden”, maar dan geen flexibele inzet er van omdat er met “roostertijden” wordt gewerkt; een niet echt efficiënte inzet van de hardware: de ene leerkracht stuurt zijn kinderen in zijn roostertijd minder, waardoor de andere leerkracht blij is met de “extra tijd” die zijn/haar kinderen van computers gebruik mogen maken. Daarbij komt, dat het gebruik van een computer om te oefenen in software op vastgezette tijden een ander fenomeen is, dan nu even iets willen opzoeken als kind, maar daarvoor geen beschikbare computer kunnen vinden! Ook hier is onderwijskundige visie en de dagelijkse manier van werken leidend bij de inzet van ICT.

Mediawijsheid

Hier zijn grote verschillen in uitwerking en beleving. Daar waar de ene school in “de week van de mediawijsheid” 5 dagen aandacht schenkt aan dit item in de groep 7 en 8, bouwt de andere school middels ankerkaders de thema’s rondom mediawijsheid in tijdens de uren van bijvoorbeeld SEO. Het behoort tot de basale vaardigheden van huidige leerkrachten, dat zij vanuit het bewustzijn van wat mediawijs is, hun didactiek en pedagogiek rondom deze thematiek “meer uit het leven gegrepen” aan de orde stellen of benaderen.

We leven immers in een tijd, waar kinderen (en ook vaker volwassenen) geloven wat reclames ons “wijs maken” of wat er als film of fotomateriaal wordt rondgestuurd in apps, facebook, linked-in, Instagram, snapchat en andere digitale platforms.

Daarbij digitaliseert de wereld ook steeds verder en is online gamen, kijken op je smartphone of tablet naar TV, Youtube of Netflix in veel gezinnen de normaalste zaak van de wereld! Meest recente hype is het vloggen op Youtube. Basisschoolkinderen maken op steeds jongere leeftijd een Youtube-kanaal aan en filmen zichzelf, pratend over de dingen in hun leven, die hen bezighouden.

Veiligheid en bescherming

Veelal wordt dit gezien als “taak van domein ICT, de ICT-er of directeur op school”. Na het vaststellen van een protocol of notitie, wordt er te gemakkelijk van uitgegaan dat mensen regels in de praktijk toepassen. Het is de taak en verantwoordelijkheid van iedereen binnen scholen, om met elkaar alert te zijn en te blijven op hoe om te gaan met (privacygevoelige) informatie. Het bewust blijven, “awareness”, vraagt dus de meeste aandacht. Ook ouders zijn zich vaak niet bewust, dat het maken van foto’s in een groep bij een verjaardag van hun kind een leuke herinnering oplevert, maar niet zomaar op Facebook gedeeld kan worden! De zwakste schakel in alle digitale beveiligingsissues is immers de mens zelf! Het open laten staan van computerschermen, het nog gebruiken van usb sticks (verlies - en diefstalgevoelig), het laten liggen van kopieën of het intypen van wachtwoorden waar

anderen mee kunnen kijken....dit onderwerp vraagt serieuze aandacht !

Aanbod en inzet Word, Power Point, Prezi, Outlook

Ook de inzet van deze applicaties heeft 'n een op een relatie met het aanbod vanuit onderwijskundige visie. Enkele scholen leggen hierbij een "fundament" door "old school" een methode aan te bieden, die het gebruik van Word instrueert. De meeste scholen zetten het in vanuit de dagdagelijkse praktijk in de groep. Opvallend veel scholen hebben geen beeld van wie nu wat doet, in welk leerjaar. Het wordt wel allemaal gebruikt, maar er zijn geen schoolafspraken. Weinig scholen laten kinderen gebruik maken van hun eigen beschikbare mailaccount (vanaf gr. 5). Kinderen kunnen heel erg veel, maar in het gebruik van dergelijke basale toepassingen ontbreekt het vaker aan een stukje goede instructie en begeleiding.

Esis

De applicatie wordt niet door iedereen als "gemakkelijk te bedienen" ervaren. Daarnaast zijn er scholen die m.b.t. de inzet van het leerlingzorgsysteem de slag hebben weten te maken in een verdere automatisering/digitalisering van alle leerlingengegevens op school, maar er zijn ook scholen die bewust kiezen voor een tweedeling, waarbij alle documentatie in Word in bestanden op Data L;\ wordt opgeslagen. Geadviseerd werd en wordt, om alles in het systeem van Esis weg te schrijven, zodat gebruikers maar in één goed beveiligde omgeving alle gegevens kunnen raadplegen. Tien scholen gebruiken de rapportenmodule achttien scholen gebruiken de module om het groepsplan te beschrijven. De komende jaren zal Esis in opbouw en look & feel sterk worden verbeterd. De gebruikersgroepen van Rovict waarin geledingen van Kindante zijn vertegenwoordigd vragen hier om input van alle betrokkenen.

Communicatie

Scholen van Kindante communiceren eigentijds met ouders. Al is de functie van een website een heel andere dan 10 jaar geleden, veel scholen hebben inmiddels geïnvesteerd in een eigentijds design met een responsive site.

Ouders met kinderen op de betreffende school zijn beter "bediend" met recent nieuws en foto's vanuit ouderportalen of digitale nieuwsbrieven.

35 scholen werken met de online oudercommunicatie-tool "ISY" , die het communiceren tussen leerkracht en ouder en inplannen van ouderavonden of bekendmaken van huiswerk vele malen makkelijker maken. Twee scholen starten in het nieuwe schooljaar (2016-2017) een ouderportaal, met een veel groter aanbod aan mogelijke opties (waarbij ouders door b.v. koppelingen met Esis ook direct toegang hebben tot opbrengsten en andere waardevolle info over hun kind). Verder experimenteren sommige scholen met de zgn. "klasbordapp", waarbij de ouders de leerkracht van hun kind volgen die berichtjes post en zetten scholen steeds meer Facebook in (P.R.). De schoolwebsite wordt mede door deze ontwikkelingen een steeds meer "statische" omgeving met een hogere PR – waarde.

Kenniskringen

De bijeenkomsten worden als prettig ervaren. Unaniem is men zeer tevreden over de content, waarbij men ideeën opdoet, of kennis en ervaringen uitwisselt. De nieuwe samenstelling voor schooljaar 2016-2017 (Kenniskringen herindeling op basis van clusters/regio's) wordt eveneens als positief ervaren. Er is door sommige scholen duidelijk meer behoefte aan werkvormen, waarbij overleg met collega's kan worden gevoerd. Al tien jaren functioneren de Kenniskringen als zelfstandige netwerken en vanaf dit schooljaar zijn bijeenkomsten voor het eerst op woensdagmiddagen ingepland.

Professionalisering medewerkers

(Op het gebied van thuiswerk-applicaties, Afas, Esis, leerkrachtenmodules van educatieve softwarepakketten, toepassingsgebieden van digiborden en touchscreens). Een veel gehoorde opmerking is, dat de affiniteit, kennis en kunde in ICT in teams nogal varieert. In scholingsplannen is als zodanig zo goed als niets terug te vinden dat wijst op structurele aanpak. De link met de gesprekkencyclus is op veel scholen niet gemaakt terwijl de techniek en applicaties zich verder ontwikkelen, wordt er weinig gestuurd op de professionalisering van personeel op schoolniveau. Het een en ander gebeurt eerder “organisch” dan doel-gestuurd en afgestemd op individuele behoeften.

Bijlage 2: ICT gedragscode en Social Mediabeleid

Versie 1: 2013

Versie 2: november 2016 (Claudia de Rooij) kleine aanpassingen m.n. inhoud die niet meer relevant is.

Versie 3: augustus 2017; (Ed Toussaint) update met verwijderen inhoud die niet meer van toepassing is en aanvulling social media (vastgesteld door CvB)

Inhoud

- Inleiding
- 1. Privacy
- 2. Beheer
- 3. Algemene uitgangspunten
- 4. Gebruik van Internet
- 5. Gebruik van e-mail
- 6. Het gebruik van vaste telefoon
- 7. Gebruik ter beschikking gestelde mobiele (smart) telefoon
- 8. Gebruik van mobiele telefoon door leerlingen en ouders
- 9. Monitoring VoIP telefoonverkeer
- 10. Monitoring e-mailverkeer
- 11. Monitoring Internetverkeer
- 12. Werken in de privé situatie
- 13. Richtlijnen voor het gebruik van Social Media

Inleiding

De gedragscode ICT van Kindante is een document dat geldt voor iedere medewerker van Kindante. In dit document wordt helder uiteengezet hoe er, in welke situatie, door medewerkers omgegaan dient te worden met:

- Het gebruik van e-mail en internet binnen het netwerk van Kindante
- Het gebruik van vaste telefonie binnen Kindante
- Het gebruik van mobiele (smart)telefonie binnen Kindante en andere mobiele apparaten
- Data (bestanden) die ontsloten worden binnen het netwerk van Kindante

Ook wordt beschreven hoe er, in welke situatie, beveiligingscontroles kunnen worden uitgevoerd op bovenstaand gebruik.

Deze gedragscode geldt voor iedereen die gebruik maakt van het netwerk van Kindante en/of zich in een Kindanteschool bevindt. In deze gedragscode wordt onder “medewerkers” verstaan:

- Medewerkers met een arbeidsovereenkomst
- Stagiaires
- Uitzend – en freelancekrachten
- Vrijwilligers
- Ouders
- Leerlingen
- Externen

Uitgangspunt is dat iedere medewerker van Kindante de gelegenheid krijgt kennis te nemen van betreffende gedragscode. In de maatschappij zien we in toenemende mate het gebruik van:

- Smarttelefoons en tablets (met internettoegang) door kinderen en personeel op basisscholen
- Sms services, WhatsApp, berichten via social media
- Een fotocamera en/of videocamera op mobiele telefoonapparatuur
- Publiceren van filmpjes en fotomateriaal op vrij toegankelijke internetsites (You-Tube);
- Downloads (Lime Wire, Torrentz)
- Opslagcapaciteit en toenemend gebruik van mobiele gegevensdragers (memorysticks, externe harde schijven, Mp3-spelers, tablets, smartphones)
- Social Media zoals Facebook, LinkedIn, Twitter, Snapchat
- Chatomgevingen (Skype)

Duidelijkheid over wat mag en kan bij betreffende maatschappelijke ontwikkelingen is een vereiste om op een goede wijze om te gaan met deze voorzieningen.

Doel van deze gedragscode is:

- Handhaving van goede naam en integriteit
- Uitdragen van goede waarden en normen
- Tegengaan van “ongewenst gebruik”, seksuele intimidatie, discriminatie of ander onacceptabel gebruik
- Het in bescherming nemen van gebruikers
- Systeem en netwerkbeveiliging
- Kostenbeheersing

Kindante verwacht van medewerkers op het netwerk dat zij rekening houden met het voorgaande en daarom zorgvuldig omgaan met het ICT-netwerken van alle genoemde voorzieningen op de school en op de werkplek.

Als hoofdregel voor dagelijks gebruik geldt dan ook: gebruik de computer en de (mobiele) telefoon en/of voorzieningen in principe voor het werk en/of voor onderwijsdoeleinden. Ieder gebruik in strijd met het doel van deze gedragscode is niet toegestaan.

1. Privacy

Kindante hecht waarde aan privacy van medewerkers en kinderen. De Wet Bescherming Persoonsgegevens staat toe dat de werkgever controleert op onjuist gebruik dan wel misbruik van bedoelde voorzieningen. Deze controle mogelijkheden staan beschreven in deze gedragscode en geven aan op welke wijze en in welke situaties Kindante tot controle kan overgaan. Daarbij is het streven gericht op een goede balans tussen controle en privacybescherming.

2. Beheer

Het Kindante-netwerk wordt in eerste lijn “onderhouden” door de ICT-er op school. Het betreft hier op zeer kleine schaal het kunnen uitvoeren van handelingen, die voor het dagelijks gebruik noodzakelijk zijn. Op hoofdlijnen geschiedt alle onderhoud door Unilogic.

Indien er in deze gedragscode gesproken wordt over de netwerkbeheerder, dan wordt Unilogic Networks bedoeld. In alle andere gevallen wordt “de ICT-er op school” als terminologie gebruikt.

3. Algemene Uitgangspunten

Ieder computernetwerk kent een eigen vorm van kwetsbaarheid en beveiliging. In dit verband worden de gebruikers gewezen op het volgende:

- User-identificatie (inlognaam en wachtwoord) voor het netwerk, maar ook alle softwarepakketten waarvoor moet worden ingelogd, zijn persoonsgebonden en mogen niet aan derden worden doorgegeven.
- Het wordt aanbevolen om wachtwoorden elke drie maanden te veranderen.
- De inhoud en het onderhoud van de home-directory (het aan de gebruiker beschikbaar gestelde deel van de server) valt volledig onder de verantwoordelijkheid van de gebruiker, die deze voorziening zakelijk gebruikt en niet onnodig vult met ‘grote’ bestanden.
- Het up – en downloaden van niet aan onderwijs gerelateerde bestanden is niet toegestaan zonder uitdrukkelijke permissie van de netwerkbeheerder/ICT-er op school. Hier wordt dus niet het up – of downloaden van bestanden t.b.v. de intranetomgeving bedoeld.
- Een systeem waarop de gebruiker heeft ingelogd moet worden afgesloten op het einde van het gebruik; een systeem waarop is ingelogd mag door de gebruiker niet onbewaakt worden achtergelaten. Bij het verlaten van werkplek, wordt m.b.v. sneltoets combinatie windowstoets - L, de toegang tot het netwerk vergrendeld. Op het bestuursbureau worden pc's na 10 minuten inactiviteit automatisch vergrendeld.
- Iedere gebruiker dient de aanwijzingen van de netwerkbeheerder/ICT-er op school in kwestie op te volgen.
- Bij constatering van storingen en/of andere onregelmatigheden aan computers of het netwerk, inbreuken op beveiliging etc. dient de gebruiker dit terstond aan de netwerkbeheerder of ICT-er van de school te melden.

Het is verboden voor een gebruiker om:

- Zelf software te installeren zonder toestemming van de netwerkbeheerder/ICT-er op school;
- Niet geautoriseerde apparatuur aan te sluiten op het computernetwerk;

- Virussen te maken en/of te verspreiden. Hoewel het hele netwerk uiteraard is beveiligd d.m.v. anti-virusprogrammatuur en firewalls, is de kans aanwezig dat een flexibel ingezet werkstation (b.v. een laptop) , niet is voorzien van de laatste updates. In dat geval is het verplicht om eerst het antivirusprogramma te updaten en dan pas gebruik te maken van een in te pluggen gegevensdrager (b.v. usb-stick), om zo het netwerk niet te vervuilen met virussen, die b.v. van thuis zijn “meegenomen”;
- Het computernetwerk te gebruiken om toegang te krijgen tot gegevens die niet voor de gebruiker bestemd zijn, dan wel ander strafbaar gedrag. Dit geldt in de regel ook voor beheerders van het netwerk, ICT-ers op school, of anderen die als beheerder mogen inloggen;
- Opgeslagen bestanden op mobiele gegevensdragers (usb-sticks) die privacygevoelige informatie bevatten, onbeheerd achter te laten, of niet goed genoeg te beschermen tegen verlies of diefstal;
- Storingen of andere onregelmatigheden aan de computers of het netwerk zelf te verhelpen;
- Op andere wijze te handelen, in strijd met het doel van deze gedragscode.

NB: het gebruik van memorsticks/usb-sticks wordt uit oogpunt van veiligheid afgeraden (i.v.m. verlies/diefstal en eventuele virusoverdracht). Alle data op het netwerk worden bij Unilogic opgeslagen en veilig geback-up't. Deze data en Outlook zijn benaderbaar via het extern bureaublad. Gebruikers worden aangeraden om het extern bureaublad te gebruiken zodat op een andere locatie veilig gewerkt kan worden.

4. Gebruik van Internet

- Gebruikers mogen via het netwerk van Kindante gebruik maken van internet in het kader van de functie-uitoefening of onderwijsactiviteit;
- Medewerkers mogen incidenteel en kortstondig internet gebruiken voor persoonlijke doeleinden, mits dit geen storende onderbreking vormt van de werkzaamheden;
- Het is verboden om auteursrechtelijk beschermde afbeeldingen (gedownload van internet) te verspreiden via bv websites, in nieuwsbrieven of e-mails. Bij schending van auteursrechten is er kans op een boete;
- Het is voor gebruikers verboden middels het netwerk van Kindante internet te gebruiken om:
  - ✓ Te winkelen voor een niet zakelijk doel
  - ✓ Te gokken of deel te nemen aan kansspelen
  - ✓ Niet zakelijke nieuwsgroepen of chatboxen te bezoeken
  - ✓ Websites te bezoeken die pornografisch, racistisch, discriminerend, beledigend of aanstootgevend materiaal bevatten en/of dit materiaal te bekijken of te downloaden
  - ✓ Aanstootgevende informatie waartoe men via internet toegang heeft verkregen zonder toestemming te downloaden, te veranderen, te verspreiden of te vernietigen
  - ✓ Afbeeldingen en videocommunities te bezoeken, die privé-materiaal van wereldburgers publiceert (b.v. You-Tube)
  - ✓ Te mailen met e-mailaccounts anders dan het account van Kindante (Hotmail, Gmail, @Home etc.) en/of het Skype mailadres te gebruiken
  - ✓ Social Media te gebruiken (zoals b.v. Twitter, Facebook, Instagram)

tenzij een van de bovengenoemde zaken een educatief doel dient, of rechtstreeks voortvloeit uit werkzaamheden, die met de functie op school te maken hebben, dan wel met permissie van de direct leidinggevende in kwestie.

5. Gebruik van e-mail

- Iedere medewerker van Kindante kan beschikken over een persoonlijk e-mailadres (leerlingen evt. vanaf groep 5) , om e-mails te ontvangen en te versturen;

- Volwassen gebruikers mogen incidenteel en kortstondig het e-mailsysteem gebruiken voor het ontvangen en versturen van persoonlijke e-mail mits dit geen onderbreking vormt van de werkzaamheden;
- Het versturen van e-mail moet te allen tijde voldoen aan de volgende voorwaarden: correct taalgebruik en een correcte vermelding van de afzender, een duidelijke en ter zake doende inhoud en een eventueel meegestuurde bijlage met een maximale omvang van 3 MB;
- Het is voor gebruikers in ieder geval verboden middels het netwerk van Kindante de e-mailfaciliteit te gebruiken om:
  - ✓ Berichten anoniem of onder een fictieve naam te versturen;
  - ✓ Dreigende, beledigende, seksueel getinte, racistische dan wel discriminerende berichten te versturen. Indien een gebruiker ongevraagd informatie van deze aard krijgt aangeboden, dient dit te worden gemeld aan de netwerkbeheerder, ICT-er op school of aan de directie van de school;
  - ✓ Kettingmailberichten te versturen;
  - ✓ Niet-zakelijke privé-berichten, publicaties/rondschrijven, nieuwsbrieven, reclame, power points e.d. (evt. van buiten de organisatie) te versturen;
  - ✓ Iemand elektronisch lastig te vallen (de ontvanger wenst van de verzender geen mail te ontvangen);
  - ✓ Op andere wijze te handelen in strijd met het doel van deze gedragscode.
- De gebruiker is verplicht zijn e-mailbox regelmatig op te schonen, door niet relevante e-mails met evt. bijlagen te verwijderen uit “postvak-in”, “verzonden items” en “verwijderde items”, teneinde de schijf/opslagcapaciteit niet te overbelasten. Met de intrede van digitale fotografie en de scanfaciliteit van onze multifunctionals neemt het aantal bestanden, ook in mailboxen, soms extreem toe. Het is de verantwoordelijkheid van iedere gebruiker van het Kindantenetwerk, om zo effectief mogelijk om te gaan met de beschikbare schijfruimte.

6. Het gebruik van vaste telefoon

- Medewerkers van Kindante mogen telefoons van Kindante gebruiken in het kader van functie-uitoefening;
- Medewerkers mogen incidenteel en kortstondig de telefoon gebruiken voor het voeren van privégesprekken als daaruit noodzaak aanleiding toe is, mits dit geen storende onderbreking vormt van de werkzaamheden;
- Het is in ieder geval voor gebruikers verboden telefoons van Kindante te gebruiken om:
  - ✓ Service- en amusementsnummers te bellen die beginnen met 0906 en 0909, tenzij dit gebeurt vanuit een schoolse aangelegenheid;
  - ✓ Internationale nummers te bellen voor privédoeleinden.

7. Gebruik van zakelijk ter beschikking gestelde mobiele telefoon (GSM) c.q. abonnement

- De zakelijk ter beschikking gestelde mobiele telefoon c.q. het abonnement wordt ingezet, of beschikbaar gesteld, om de mobiele bereikbaarheid van een medewerker te realiseren en dient overwegend voor inkomende telefoongesprekken en berichten;
- Iedereen die een zakelijke mobiele telefoon c.q. het abonnement gebruikt, dient terughoudend om te gaan met het voeren van uitgaande telefoongesprekken en berichten via de mobiele telefoon, tenzij dat uit hoofde van de functie noodzakelijk is;
- Bij uitgaande gesprekken en berichten dient dan ook het urgente zakelijke karakter voorop te staan en geniet het gebruik van een vaste (VoIP) telefoon altijd de voorkeur;
- Het is een medewerker toegestaan om een ter beschikking gestelde mobiele telefoon c.q. het abonnement te gebruiken om te telefoneren of te smsen, te pingen, WhatsApp te

gebruiken, te fotograferen, te filmen, geluidsfragmenten op te nemen, of te surfen op internet, als daar werk gerelateerd behoefte aan is;

- De kosten van het gebruik van een mobiele telefoon van Kindante in het buitenland worden bij de gebruiker in rekening gebracht, tenzij er sprake is van een aantoonbare dienstreis en de kosten voortkomen uit zakelijke gesprekken.

8. Gebruik van mobiele telefoons door leerlingen of ouders

- A. Een mobiele telefoon van een leerling mag onder schooltijd niet gebruikt worden, tenzij dit een onderwijskundig doel dient en geautoriseerd is door de directie van school;
- B. Het niet gebruiken van een mobiele telefoon impliceert dus ook het verbod op opnemen van geluidsfragmenten, het nemen van foto's of het maken van video-opnames binnen school (ook voor ouders!), tenzij daarvoor toestemming is gegeven door de directie;
- C. Zijn er al met toestemming bestanden zoals genoemd in 8B gemaakt, dan is het publiceren van deze bestanden middels internet of e-mail ten strengste verboden, tenzij daar door alle personen, voorkomend op die bestanden, toestemming voor is verleend.

9. Monitoring VoIP – telefoonverkeer

- A. Monitoring van telefoongebruik vindt slechts plaats in het kader van de doelstelling van de gedragscode, zoals in de inleiding verwoord;
- B. Het genereren van gegevens uit de VoIP - centrale vindt in beginsel plaats op het niveau van de Kindanteorganisatie en wordt een-op-een gecommuniceerd op schoolniveau; praktisch gezien, worden de gegenereerde gegevens automatisch, per mail, Pdf-formaat doorgezonden naar de betreffende directie van een VoIP school met een maandelijkse frequentie;
- C. De gegenereerde gegevens van VoIP verschaffen inzicht in verkeersgegevens, nooit op inhoud;
- D. Met verkeersgegevens wordt bedoeld: per toestelnummer kan inzichtelijk worden gemaakt: het aantal uitgaande gesprekken en totale gespreksduur per toestel per maand;
- E. Ontvangen gesprekken op een toestelnummer zijn niet te monitoren;
- F. De directies, waarvan de scholen zijn aangesloten op het (VoIP) telefoonnetwerk, ontvangen maandelijks de gegenereerde gegevens zoals genoemd onder D). Het betreft hier een overzicht van het aantal gevoerde gesprekken per toestel in de schoolorganisatie en de totale gespreksduur; pas bij verdenking van zwaar misbruik, b.v. zeer hoge belkosten of extreem veel telefoonverkeer, kan er op verzoek een overzicht worden gegenereerd waarop niet alleen het aantal gesprekken per toestel wordt getoond, maar ook de nummers waar naartoe werd gebeld.

10. Monitoring e-mailverkeer

- Monitoring van e-mailverkeer vindt slechts plaats in het kader van de doelstelling van de gedragscode, zoals in de inleiding verwoord;
- De netwerkbeheerder/ICT-er op school kan de postbusgroottes van gebruikers in gebruikersstatistieken genereren, om tijdig te kunnen sturen op de capaciteit van schijfruimte;
- Bij de monitoring van e-mail, gaat het over aantallen mails in postvak-in, verzonden items en verwijderde items, of de totale bestandsgrootte van genoemde boxen, nooit over de inhoud;
- Indien de postbus van een gebruiker de maximale grootte overschrijdt, zal de ICT-er op school, in overleg met de gebruiker trachten de postbus op te schonen, opdat de inhoud van de postbus kan worden teruggebracht naar de toegestane omvang;
- De postbusgrootte kan afhankelijk van de functies van personeelsleden worden aangepast;

- E-mails met attachments, die voor meerdere personen in een organisatie tegelijk worden verstuurd geldt: het attachment, een bestand, wordt in het netwerk maar 1 keer centraal opgeslagen, om overvolle dataschijven en mappen van gebruikers te voorkomen; het geniet te allen tijde de voorkeur, om bestanden van deze aard te delen op de dataschijf, dan wel op Intranet-omgeving (Boekenkast Afas).

11. Monitoring van internetverkeer

- Monitoring van internetverkeer vindt slechts plaats in het kader van de doelstelling van de gedragscode, door Unilogic Networks, zoals in de inleiding verwoord;
- Internetverkeer wordt uit oogpunt van overdrachtsnelheden continu gemonitord door de netwerkbeheerder Unilogic Networks, in het kader van performance-checks;
- Misbruik van internet kan getraceerd worden als een werkstation in het gehele Kindantenetwerk zorg draagt voor een red alert, dat veroorzaakt wordt door enorm datatransport tussen het netwerkstation en het World Wide Web. Dergelijk misbruik wordt in eerste instantie opgemerkt door Unilogic Networks en gecommuniceerd met de senior adviseur onderwijs/ICT van de stichting, die dit oppakt met de leidinggevende van de desbetreffende Kindantelocatie;
- Bij de monitoring van misbruik van internet, kan worden nagegaan welke gebruiker wanneer op welk netwerkstation van Kindante, welke website bezoekt of heeft bezocht.

12. Mobiele telefonie, e-mailverkeer en internetgedrag, werk-gerelateerd in de privé situatie

Het is vandaag de dag heel gewoon dat werknemers “telewerken”. Hiermee wordt bedoeld dat vanuit de privé-situatie ingelogd kan worden op het netwerk t.b.v. mail en/of het bewerken van bestanden. Bovendien worden steeds meer webapplicaties gebruikt (b.v. Esis, website van school, Afas). Ook hier gelden de gedragsregels, zoals in deze gedragscode genoemd m.b.t. inhoud, het algemeen gebruik en omgang met inloggegevens zoals gebruikersnaam en wachtwoorden.

Met klem worden alle gebruikers van het netwerk van Kindante erop geattendeerd, om juist in de thuissituatie of op een andere werkplek buiten school of kantoor zeer voorzichtig om te gaan met inloggegevens en wachtwoorden en nooit de p.c. of laptop onbeheerd achter te laten zonder uit te loggen. Denk hierbij aan uw eigen privacygevoelige informatie, die van Kindante en/of die van collega’s, kinderen en ouders.

13. Richtlijnen voor het gebruik van Social Media

Social media zijn niet meer weg te denken uit de manier waarop we vandaag de dag communiceren. Social media zijn zeer geschikt om in te zetten voor communicatie met de verschillende doelgroepen waar we mee werken. Van belang is te beseffen dat je met berichten op social media (onbewust) de goede naam van een school of Kindante en betrokkenen ook kunt schaden. Om deze reden verwacht Kindante dat alle medewerkers bewust met social media omgaan. In dit document staan de belangrijkste richtlijnen voor het gebruik van social media genoemd.

- De school zorgt ook digitaal voor een veilig klimaat en communiceert met medewerkers, leerlingen en ouders hoe zij dit doet.
- Stem vooraf af of de pagina openbaar wordt of enkel bestemd is voor een besloten groep.
- Bedenk dat bij een openbare pagina, geplaatste berichten (en foto’s) door alle volgers gedeeld kunnen worden en dus openbaar worden en zichtbaar voor iedereen.
- Check voor het plaatsen van foto’s en/of namen van leerlingen en medewerkers of zij hier toestemming voor hebben gegeven.
- Plaats bij de foto’s geen namen. Niemand wordt dan in verlegenheid gebracht door de foto’s.
- De school deelt kennis en andere waardevolle informatie, zoals nieuwe ontwikkelingen binnen school of Kindante.

- Let op het taalgebruik: vermijd taalfouten, onduidelijke zinnen of woorden. Realiseer dat internetberichten blijvend zijn.
- Indien negatieve berichten of reacties op de social media-pagina van de school worden geschreven: geef er niet impulsief een reactie op. Ga er met de betrokkenen over in een persoonlijk gesprek. De school behoudt het recht om ongepaste reacties (bijvoorbeeld ongepast taalgebruik) te verwijderen.
- Negatieve reacties worden niet uit de weg gegaan, als ze maar opbouwend bedoeld zijn.
- Deel geen vertrouwelijke informatie over de school of over Kindante.
- Schrijf nooit een negatief bericht of reactie over een andere school, organisatie of over medewerkers/leerlingen/ouders/partners.
- Schrijf geen negatieve berichten/oordelen over de school, Kindante of bijvoorbeeld wetsvoorstellen.
- Zet geen persoonlijke berichten (bijvoorbeeld over je familie of vrienden) op de social mediapagina van de school.
- Reageer niet vanuit de schoolpagina op berichten van vrienden. Houd werk en privé gescheiden! Maak geen gebruik van de mogelijkheid 'pagina promoten'; dit kost geld!

Social media hebben soms als gevolg dat er een grijs gebied ontstaat tussen je persoonlijke leven en werk. Uitgangspunt is dat professionals zelf weten hoe zij hiermee verstandig omgaan.

Hoofregel: het gedrag van leraren op social media wijkt niet af van wat in de klas of op school gebruikelijk is. Kindante respecteert de vrijheid van meningsuiting van haar medewerkers, maar herinnert je eraan dat je als medewerker een voorbeeldfunctie hebt en altijd ambassadeur van Kindante bent. Je mag werk gerelateerde onderwerpen publiceren mits het geen vertrouwelijke informatie over Kindante betreft. De publicatie mag Kindante niet schaden. Bij twijfel niet publiceren, of ga in overleg met je leidinggevende of de communicatieadviseur.

Laat als ambassadeur van Kindante en van de school vooral de goede, positieve kanten van je werk zien via social media.

Indien je negatieve of positieve berichten over een school van Kindante of Kindante signaleert, stuur deze dan naar de communicatieadviseur Maud Golsteyn (m.golsteyn@kindante.nl) en je leidinggevende. Vermijd de verleiding om impulsief te reageren (bijvoorbeeld omdat je emotioneel betrokken bent). Stem bij twijfel altijd af met de communicatieadviseur en je leidinggevende.

Je bent op de hoogte dat publicaties op social media altijd vindbaar zijn en vaak vindbaar blijven. Bij onderwijsinhoudelijke onderwerpen maak je duidelijk dat je op persoonlijke titel publiceert.

Plaats, deel of like nooit vertrouwelijke informatie over de school of over Kindante op social media.

Plaats, deel of like geen berichten die tegenstrijdig zijn met beleid van de school of van Kindante, of berichten die schadelijk kunnen zijn voor de school of Kindante.

Ben voorzichtig in de digitale omgang met leerlingen en ouders op social media.

Plaats geen foto's/ informatie van/over leerlingen op je eigen social media.

Ga niet in discussie met een leerling of ouder op social media. In het geval dat een discussie dreigt te ontsporen, neem dan direct contact op met de leidinggevende om de te volgen strategie te bepalen.

Als je LinkedIn-, Twitter-, Instagram- of Facebookpagina openbaar is, kan je toekomstig werkgever deze bekijken. Sterker nog, volgens het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) hebben werkgevers daar alle recht toe aangezien de informatie via social media en Google openbaar is. Gebruik maken van deze informatie in het gesprek zonder dat te vermelden is niet netjes, maar mogelijk.

Houd rekening met het wettelijk vastgelegde auteurs-, beeld- en citaatrecht. Het is verboden om zonder toestemming van de maker andermans werk te publiceren. Schending van deze wet levert je een boete op van honderden euro's.

Kindante mag een medewerker aanspreken als zijn of haar uitingen op social media niet geoorloofd of gepast zijn. Bij grove schendingen van de code kan tevens een gesteld disfunctioneren of ontslag onderbouwd worden.